

Investeren in een duurzame energiehouding loont

Het Regieorgaan EnergieTransitie heeft SEO Economisch Onderzoek gevraagd een analyse uit voeren naar de kosten en baten van een duurzame energiehouding in Nederland. De resultaten hiervan zijn beschreven in het rapport "Investeren in een schone toekomst". Het Regieorgaan Energietransitie concludeert dat de economie niet de bepalende factor is voor de keuze tussen een oplossing met veel fossiele brandstoffen en een oplossing met veel hernieuwbare energie. Er is dus ruimte om te kiezen en het gaat primair om een maatschappelijke keuze.

Het Regieorgaan EnergieTransitie beseft dat de uitdaging om te komen tot een veel duurzamer energiesysteem grote inspanningen vraagt met aanzienlijke gevolgen voor maatschappij en economie. Wat deze gevolgen zijn en hoe ze gewaardeerd moeten worden is stof voor veel discussie. Om het inzicht te vergroten hebben wij als Regieorgaan het initiatief genomen voor het laten uitvoeren van een analyse van de macro economische effecten van het realiseren van een duurzame energiehouding in Nederland. Een dergelijke brede exercitie is nieuw voor ons land. Het onderzoek is uitgevoerd door SEO Economisch Onderzoek, een organisatie met veel ervaring op het vlak van economische analyses. In de studie is veel informatie gebruikt van de zeven EnergieTransitie platforms. Een expertgroep met onder meer CPB, PBL en ECN Beleidsstudies heeft als klankbord voor SEO gefunctioneerd.

Conclusies

De maatschappelijke baten van het investeren in een duurzame energiehouding zijn duidelijk groter dan de kosten. De kosten-batenanalyse laat zien dat het treffen van maatregelen om de uitstoot van CO₂ in de komende 40 jaar met 80% te beperken loont. Cruciaal is ook dat de studie laat zien dat een hernieuwbare route vanuit macro economisch perspectief vergelijkbaar is met een fossiele route. De door sommigen veronderstelde negatieve effecten op de Nederlandse economie blijken niet op te treden. Energietransitie biedt ons juist kansen. Deze conclusies houden ook stand bij conservatieve aannames voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van de prijzen voor CO₂ of brandstoffen.

Aanbeveling

Wij voelen ons door de uitkomsten van de studie gesterkt in ons pleidooi voor het krachtig inzetten op een transitie naar een duurzame energiehouding. Daarbij moet de voorkeur uitgaan naar een route waarin naast besparing het accent op hernieuwbare energie ligt. De welvaarteffecten daarvan doen immers niet onder voor niet onder voor een route met de nadruk op fossiele brandstoffen. Om de transitie te verwerkelijken achten wij een voortvarende, consistente en gerichte aanpak nodig door zowel overheid als een breed spectrum van maatschappelijke actoren.

Opzet analyse

Kern van de studie is een maatschappelijke kosten-batenanalyse op basis van kengetallen. Voor zover mogelijk zijn allerlei aspecten waar mensen waarde aan hechten in geld uitgedrukt. De cijfers hiervoor zijn ontleend aan de beschikbare literatuur. Voor de ontwikkelingen op internationaal niveau zijn twee door het Internationaal Energie Agentschap (IEA) opgestelde omgevingsscenario's benut. Een "business as usual" scenario zonder wereldwijde ontwikkeling naar verduurzaming en een "Blue Map" scenario met veel effectief internationaal beleid om de energiehuishouding van de wereld te verduurzamen. In de context van beide scenario's zijn twee projectalternatieven als mogelijke routes voor Nederland bekeken. Uitgangspunt voor de studie, dus ook voor beide routes, is een emissiereductie van 80%. De "fossiele route" kent naast besparing een hoog aandeel fossiele bronnen zoals kolen- en gascentrales en veel investeringen in kernenergie en CO₂-afvang en -opslag. In de "hernieuwbare route" wordt naast verdergaande besparing sterk ingezet op hernieuwbare bronnen als wind, biomassa en zon.

Kosten en baten

Het realiseren van een duurzame energiehouding betekent de nodige kosten, zowel voor investeringen als voor andere maatregelen om die transitie tot stand te brengen. De baten liggen op het vlak van energiebesparing, voorzieningszekerheid en de vermindering van emissies waardoor onder meer de bijdrage aan het broeikas-effect daalt. Door de forse investeringen en het kennisintensiever worden van de economie ontstaat er een bestedingsimpuls. Gedurende de transitieperiode heeft dit een flink positief effect op de werkgelegenheid. Ook het effect op de structurele groei is voor de hernieuwbare route in beide scenario's positief. Investeren in een duurzame energiehouding loont voor alle onderzochte varianten maar de macro-economische analyse op zich biedt volgens SEO geen aanleiding om een duidelijke voorkeur uit te spreken voor de hernieuwbare of de fossiele route.

SEO constateert dat in een "business as usual" wereld verduurzaming voor Nederland relatief hoge kosten kent, omdat dan niet geprofiteerd kan worden van elders ontwikkelde kennis en economische kansen rondom duurzame energie. Wij achten het dan ook niet realistisch dat Nederland een forse transitie uitdaging op zich neemt in een wereld die niet in breed verband inzet op verduurzaming. In dat geval zou Nederland alleen voorop lopen en het resultaat zou een druppel op een gloeiende plaat betekenen.

Fossiel of hernieuwbaar

Op grond van alleen de weging van het beschouwde effect op de welvaart slaat de weegschaal niet door naar de fossiele- of hernieuwbare route. Bij de keuze voor fossiel en hernieuwbaar blijkt de economie dus niet bepalend, we hebben ruimte om te kiezen. Het is vooral een politieke afweging. Beide routes vergen een grote inspanning maar de hernieuwbare route wijkt meer af van het bestaande dus zal een grotere uitdaging vormen. Het Regieorgaan benadrukt het belang van het maken van een keuze die toekomstvast is. Met een inzet op een fossiele route zou gekozen worden voor een variant die op de langere duur niet houdbaar is. Weliswaar wordt ook in dat geval de emissie van CO₂ beperkt zolang daarvoor adequate opslagmogelijkheden zijn maar er resteert dan voor later alsnog een opgave naar een meer hernieuwbare invulling. Bovendien verwachten wij dat de hernieuwbare route veel minder risico's heeft voor beschikbaarheid en prijschommelingen. De vaste kosten zijn hoger maar de energie komt grotendeels uit gratis bronnen.

Het Regieorgaan constateert dat de uitkomsten van de studie in lijn liggen met de resultaten van de in opdracht van European Climate Foundation voor Europese schaal opgestelde Roadmap 2050. Een van de conclusies is dat een Europese voorsprong zich vertaalt in een concurrentievoordeel op de wereldmarkt. Ook SEO ziet kansen voor omzet- en winstgroei van de duurzame energiesector. Verder hebben ook het Innovatieplatform en de SER in recente adviezen aangegeven, dat er in Nederland op dit vlak goede kansen liggen met voordelen voor onze economie.

Vervolg

De kosten-batenanalyse bevat uiterst relevante uitkomsten maar laat tegelijk nog het nodige onbeantwoord. Het Regieorgaan staat achter de voorstellen van SEO om een aantal aspecten nader te verkennen. Zo kan er specifiek gekeken worden naar de groeikansen voor de duurzame energiesector. Ook verdient de keuze van beleidsmaatregelen nader aandacht, kijkend naar alternatieven voor subsidies. De analyse is uitgevoerd op basis van kengetallen. Meer inzicht kan worden verkregen door een integrale kosten-batenanalyse uit te voeren op basis van uitvoerige modelstudies, bij voorkeur door de planbureaus CPB en PBL.

De maatschappelijke kosten-batenanalyse laat ons zien dat investeren in een duurzame energiehuishouding loont. Wij als Regieorgaan Energietransitie zien deze investering als noodzakelijk en verantwoord maar ook als een kansrijke uitdaging voor ons allen.

Theo Walthie,
Voorzitter Regieorgaan EnergieTransitie